

Српско археолошко друштво
Народни музеј Топлице

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године

Програм, извештаји и апстракти

Организациони одбор скупа

Драган Поповић, в.д. директора, Народни музеј Топлице

Сања Црнобрња Красић, Народни музеј Топлице

МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

др Миљана Радивојевић, UCL Institute of Archaeology, London UK

dr Mario Novak, Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

dr Tamas Hajdu, Department of Biological Anthropology, Institute of Biology, Faculty of Science Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд

mr Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду

др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд

др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

др Ана Ђуричић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

др Ксенија Ђукић, Лабораторија за антропологију, Институт за анатомију, Медицински факултет, Универзитет у Београду

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Народни музеј Топлице, Прокуље

За издавача: Адам Црнобрња и Драган Поповић

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-19-9

Република Србија

XLV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

postoje naznake da je postojala značajna veza između prisustva hipoplazije gleđi i starosti prema kojoj najstarije osobe u ukupnom uzorku imaju značajno manje šanse da imaju zabeležen defekat gleđi u poređenju sa mlađim osobama iz uzorka. Kada je rezultat podeljen po polu, kod muškaraca je zabeležen isti trend, dok je kod žena on izostao – potencijalno zbog uticaja još jednog važnog mehanizma na njihov mortalitet – fertiliteta.

Budući da su urađenom analizom za sada zabeležene samo indikacije postojanja veze između životnog veka i defekata gleđi, za njenu jasniju potvrdu potrebno je preciznije odrediti starost u trenutku smrti, te tako izbeći simulaciju ove varijable.

Наташа Шаркић, Aita Bioarchaeology, Барселона (Шпанија)
Мирко Вранић, Одељење за археологију, Филозофски факултет, Београд

ОВО ЈЕ МУШКИ СВЕТ: ПРЕЛИМИНАРНА АНТРОПОЛОШКА АНАЛИЗА ОСТЕОЛОШКОГ МАТЕРИЈАЛА ИЗ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА (СВЕТА ГОРА, ГРЧКА)

Од оснивања, крајем 12. века, манастир Хиландар представља један је од најзначајнијих центара српске културе и духовности. Налази се у северном делу Свете Горе на полуострву Халкидики, у северној Грчкој. Ова област, укупне површине 335 m², кроз своју историју увек је имала посебну надлежност, представљајући највеће подручје на свету на коме су забрањене, не само жене већ и женке домаћих животиња. Данас преко 2.000 монаха живи аскетским животом на Атосу, изоловано од остатка света. Овај крај је познат по стриктности и затворености, стога су досадашња археолошка истраживања била ограничена само на заштитна ископавања.

Имајући у виду тако дуг континуетет живљења (и умирања) на Хиландару, као и ограниченост расположивог земљишта, временом одлагање покојника у костурнице јавило се као једино могуће решење. Према обичајима који тамо владају, три године након сахрањивања монаха или искушеника костур се ексхумира и опере у вину. Посткранијални скелет се затим одлаже у костурницу, а лобања се поставља на полицу. У неким случајевима на лобањи је исписано име монаха и година смрти. У овој костурници тренутно се налази око 1 500 лобања. Овај изузетно вредан остеолошки материјал представља фантастичну прилику да проширимо своја сазнања о животу у најзначајнијем српском манастиру.

У 2019. години урађене су прелиминарне антрополошке анализе 40 лобања из манастира Хиландара. Иако се ради о истраживању мањег

обима, резултати ове анализе су од великог значаја за историју православног монаштва, а уједно, као прво систематско истраживање скелетних остатака са Атоса, представљају огроман корак ка разумевању ове сложене и изоловане заједнице.

Веда Микашиновић, Лабораторија за биологију костију и биоантропологију, Медицински факултет, Универзитет у Београду
Мина Амзирков, Лабораторија за биоархеологију, Одељење за археологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду
Кристина Пенезић, Институт BioSens, Универзитет у Новом Саду

ПРЕЛИМИНАРНИ РЕЗУЛТАТИ ОБРАДЕ ХУМАНОГ ОСТЕОЛОШКОГ МАТЕРИЈАЛА СА НОВИХ ИСТРАЖИВАЊА СРЕДЊОВЕКОВНЕ НЕКРОПОЛЕ ВИНЧА – БЕЛО БРДО

Заштитна археолошка истраживања локалитета Винча – Бело брдо су последњих година интензивирани због појаве већих раседа, поремећених слојева и неповратног губитка дела драгоцених података, изазваних деловањем клизишта. Главни фокус је био на истраживањима најмлађих слојева, односно наставку истраживања велике средњевековне некрополе, датоване у период од краја 12. до 14. века.

У периоду од 2011. до 2021. године истражено је око 300 гробова, различитог степана очуваности. У овом раду ће бити представљен само део резултата обраде хуманог остеолошког материјала, са посебним освртом на резултате претходних биоантрополошких анализа са поменуте некрополе. Анализа хуманог остеолошког материјала је подразумевала најпре процену степена очуваности скелетног материјала, одређивање полне припадности код одраслих индивидуа, одређивање година у моменту смрти, денталну, метричку, као и палеопатолошку анализу. Резултати биоантрополошке анализе су показали висок проценат дечијих индивидуа, као и велику заступљеност патолошких промена.